

Warszawa, dnia 19-05-2022 r.

Minister Klimatu i Środowiska

BJA-D.0831.1.2021.JG
1451177.7591440.6058916

Pan
Grzegorz Radwański
Dyrektor
Słowińskiego Parku Narodowego

Sprawozdanie z przeprowadzonej kontroli

Działając na podstawie art. 6 ust. 3 pkt 1, art. 16 ust 4 oraz art. 51 ustawy o kontroli w administracji rządowej¹, art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz obwieszczenia Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 12 kwietnia 2021 r. w sprawie wykazu jednostek organizacyjnych podległych Ministrowi Klimatu i Środowiska lub przez niego nadzorowanych, kontrolerzy na podstawie upoważnienia nr 1/2021 z 15.01.2021 r., nr 2 z 25.02.2021 r., nr 4/2021 z 8.06.2021 r.:

- Katarzyna Kaliszczak – Radca prawny w Departamencie Ochrony Przyrody w Ministerstwie Klimatu i Środowiska
- Marcin Gajc – Dyrektor Biura Dyrektora Generalnego Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska
- Małgorzata Keller-Boroszko – Dyrektor w Biurze Kontroli i Audytu w Ministerstwie Klimatu i Środowiska,
- Jacek Grodzki – Naczelnik Wydziału Kontroli Resortowej I w Biurze Kontroli i Audytu w Ministerstwie Klimatu i Środowiska,

przeprowadzili od 15.01.2021 r. do 30.09.2021 r. kontrolę w Słowińskim Parku Narodowym (dalej: SPN, Park), z siedzibą w Smołdzinie.

Zakres przedmiotowy kontroli obejmował:

1. realizację zadań ochronnych wynikających z właściwych dokumentów planistycznych, w tym realizacji przez dzierżawców nieruchomości działań ochronnych wynikających z zadań

¹ Ustawa z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. z 2020 r. poz. 224),

ochronnych Słowińskiego Parku Narodowego oraz sprawowanie nadzoru nad wykonywaniem prac przez ww. dzierżawców;

2. czynności podejmowane w związku z przetargami ogłaszanymi przez Słowiński Park Narodowy, nadzór ze strony kierownictwa Słowińskiego Parku Narodowego nad tymi działaniami;
3. nadzór ze strony kierownictwa Słowińskiego Parku Narodowego nad działaniami delegowanych pracowników Parku w zakresie realizacji zadań rolno-środowiskowych.

Kontrolą objęto okres od 1.01.2017 r. do dnia zakończenia czynności kontrolnych w jednostce, tj. do dnia 30.09.2021 r.

W okresie kontrolowanym Parkiem kierowali:

- Marek Sobocki Dyrektor Słowińskiego Parku Narodowego od 25.07.2016 roku do 9.04.2021 roku
- Andrzej Demczak p.o. Dyrektora Słowińskiego Parku Narodowego od 9.04.2021 roku

Fakt przeprowadzenia kontroli odnotowano w książce kontroli.

[Dowód: akta kontroli str.21-26]

Ogólna ocena kontrolowanej działalności:

W okresie objętym kontrolą Dyrektorzy Parku² nie zapewnili właściwego nadzoru nad procesem przygotowania i realizacji przetargów na dzierżawę nieruchomości. W 38,0% badanych przypadków, stwierdzono że przedmiot przetargu, a następnie zapisy umów dzierżawy gruntów rolnych, były niezgodne na dzień jej zawarcia z zadaniami ochronnymi ustalonymi dla Parku. Pracownicy odpowiedzialni za przygotowanie a przede wszystkim weryfikację projektów umów dzierżawy przygotowywali je w wielu przypadkach niezetelnie co w ocenie kontrolującego, wskazuje na słabości w obszarze kontroli zarządczej. Uchybienia wynikające z niezgodności przedmiotu umowy z zadaniami ochronnymi zostały poprawione w terminie późniejszym.

Dodatkowo weryfikowane umowy nie zawierały zapisów przewidujących zabezpieczenie w postaci kary umownej, na wypadek nierealizowania obowiązków umownych przez dzierżawcę oraz nie przewidywały zabezpieczenia w postaci możliwości dochodzenia odszkodowania, na wypadek nie realizowania obowiązków umownych przez dzierżawcę.

Park podejmował wobec należności wymagalnych działania windykacyjne, m.in. wystosowywał upomnienia związane z naruszeniem przez dzierżawców zapisów umów. Stwierdzono, że zastosowane sankcje, w tym m.in. wypowiedzenia umów, odpowiadały warunkom przewidzianym w poszczególnych umowach z dzierżawcami, przy czym w treści umów Park nie zagwarantował sobie zwrotu od dzierżawców kosztów związanych z wysyłaniem do nich korespondencji związanej z dochodzeniem należności, czy też wzywającej do podjęcia określonych czynności wynikających z umowy.

Kontrola wykazała, że wybór trybu przetargu pisemnego nieograniczonego z punktu widzenia dochodów Parku był korzystniejszy dla Wydierżawiającego. Powyższe było skutkiem, przeprowadzonej analizy.

Zastrzeżenia budzi natomiast fakt, iż w Parku nie stworzono i nie wdrożono procedury kontroli realizacji umów dzierżawy, nie analizowano ryzyka w celu wytypowania do kontroli konkretnych

² Osoby pełniące funkcję Dyrektora Parku w okresie objętym kontrolą tj. w okresie od 01.01.2017 do 30.09.2021 roku,

umów i nie zakładano minimalnego poziomu kontroli gruntów oraz nie sporządzano szczegółowych planów kontroli terenowych realizacji umów dzierżaw.

Jako działanie właściwe oceniono kwestie związane z monitorowaniem terenu Parku w celu sprawdzenia, czy nie doszło do bezumownego korzystania z gruntów należących do SPN, mimo iż nie prowadzono udokumentowanej analizy ryzyka bezumownego korzystania z gruntów.

Jako uchybienie rozpoznano również brak należytego wykonywania obowiązków służbowych przez pracowników Parku odpowiedzialnych za weryfikację obowiązków wynikających z umów dzierżawy. Kontrola wykazała, iż pomimo monitorowania terenów Parku pod względem wykonywania ciężących na dzierżawcach obowiązków, zadania te nie zawsze są wykonywane w sposób staranny, rzetelny. W toku kontroli ustalono, iż na terenach Parku pozostawały baloty biomasy, których rozkład wskazywał na to, iż pozostawały tam od dłuższego czasu. Osoby odpowiedzialne za monitorowanie tych terenów nie podjęły w tym zakresie żadnych czynności związanych z ich usunięciem do czasu wskazania nieprawidłowości przez kontrolującego. Dopiero czynności kontrolujących spowodowały, iż baloty te zostały usunięte. Powyższe wskazuje na słabości w obszarze kontroli zarządczej. Pomimo możliwości przeprowadzania kontroli wewnętrznych mających na celu identyfikowanie ewentualnych słabości/nieprawidłowości celem ich eliminowania Dyrektor Parku nie korzystał z tej możliwości.

Zastrzeżenia dotyczą również zapisów zawartych w wewnętrznych procedurach związanych z dochodzeniem należności wynikających z zawartych umów dzierżawy przez Park. Co prawda Park posiada odpowiednie regulacje w ww. zakresie zawarte w „Polityce Rachunkowości” to ogólność zapisów regulujących tę materię pozostawia zbyt dużą dowolność w postępowaniu po stronie Parku. Brak wskazania przekroczenia przez dzierżawców terminów, po przekroczeniu których Słowiński Park Narodowy zobowiązany byłby do obligatoryjnego podejmowania działań zmierzających do odzyskania należności powodował różne sposoby postępowania. Brak podejmowania jednolitych czynności w stosunku do wszystkich dzierżawców pozwala na postawienie tezy, iż nie wszyscy dzierżawcy traktowani są w ten sam sposób przez Park. Cały proces windykacji pomimo uchybień i niejasności w procedurach pozwolił na odzyskanie należności.

I. Organizacja wewnętrzna Parku

W okresie objętym kontrolą organizację wewnętrzną Parku określały:

1. Statut Słowińskiego Parku Narodowego z siedzibą w Smołdzinie nadany Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 18.02.2013 roku w sprawie nadania statutu Słowińskiemu Parkowi Narodowemu z siedzibą w Smołdzinie³,
2. Regulamin organizacyjny wprowadzony zarządzeniami Dyrektora Parku: Zarządzeniem nr 18/2014 Dyrektora Słowińskiego Parku Narodowego z dnia 08.04.2014 roku w sprawie wprowadzenia Regulaminu Organizacyjnego Słowińskiego Parku Narodowego, Zarządzeniem nr 43/2017 z dnia 10.10.2017 roku w sprawie wprowadzenia Regulaminu Organizacyjnego SPN oraz Zarządzeniem nr 24/2018 Dyrektora SPN z dnia 12.07.2018 roku zmieniającym zarządzenie nr 43/2017, Zarządzeniem nr 13/2021 Dyrektora Słowińskiego Parku Narodowego z dnia 15.03.2021 roku w sprawie wprowadzenia Regulaminu Organizacyjnego Słowińskiego Parku Narodowego.

Kontrola wykazała, że treść regulaminów obowiązujących od lipca 2018 r. była niezgodna ze Statutem, w zakresie przekształcenia ówczesnego stanowiska Administratora Bezpieczeństwa Informacji na stanowisko Inspektora Ochrony Danych, przy czym zmiana ta podyktowana była, jak

³ Dz.U. z 2013r. poz.308,

wyjaśnił Dyrektor SPN, rozpoczęciem stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27.04. 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych⁴).

Ponadto ustalono, że ww. Regulaminie organizacyjnym obowiązującym do listopada 2017 r. nie wyszczególniono w Zespole Ochrony Ekosystemów Wodnych oraz w Zespole Ochrony Ekosystemów Lądowych obwodów ochronnych, co było niezgodne ze Statutem Parku.

[Dowód: akta kontroli str. 27-78]

II. Czynności podejmowane przez Park, związane z realizacją zadań ochronnych przez dzierżawców, w tym realizacja zadań ochronnych wynikających z zawartych umów dzierżawy oraz sprawowanie nadzoru nad wykonywaniem prac przez dzierżawców.

Park obejmuje obszar położony w województwie pomorskim oraz obszar wód przybrzeżnych Morza Bałtyckiego. Powierzchnia lądowa w granicach Parku wynosiła 21.556 ha⁵, natomiast powierzchnia morska – 11.171 ha. Park posiadał⁶ 10.248 ha (47,4%) gruntów pod wodami, 6.411 ha (29,7%) lasów i zadrzewień, 2.911 ha (13,5%) nieużytków, 1.963 ha (9,1%) użytków rolnych oraz 79 ha (0,3%) innych terenów. Przedmiotem dzierżawy⁶ były przede wszystkim łąki trwałe (77,7% wszystkich wydzierżawionych gruntów), nieużytki (10,9%) i pastwiska (6,2%). Park zarządzał również gruntami położonymi poza obszarem SPN, na których ustanowiono prawo użytkowania wieczystego na rzecz SPN⁷.

W okresie objętym kontrolą Park nie posiadał planu ochrony ustanowionego przez ministra nadzorującego. Zadania ochronne realizowane były w oparciu o Zarządzenie Ministra Środowiska z dnia 16.02.2017 roku w sprawie zadań ochronnych dla Słowińskiego Parku Narodowego, którym ustanowiono zadania ochronne dla SPN na lata 2017-2019 ze zm.⁸ oraz o Zarządzenie Ministra Klimatu z dnia 23 grudnia 2019 roku w sprawie zadań ochronnych dla Słowińskiego Parku Narodowego w latach 2020-2022 ze zm.⁹ Zgodnie z art. 98 ust. 3 pkt. 3 ustawy o ochronie przyrody zadania ochronne ujęte w wymienionych zarządzeniach, były wcześniej pozytywnie zaopiniowane przez Radę Naukową Parku.

Park prowadził zadania ochronne w ekosystemach nieleśnych m.in. na gruntach rolnych, polegające na wypasie i wykosie, samodzielnie oraz na podstawie zawieranych umów dzierżawy.

Według stanu na koniec lat 2017-2020 i 30.06.2021r. powierzchnia gruntów rolnych kwalifikujących się do wydzierżawienia¹⁰ wynosiła odpowiednio: 1835 ha, 1845 ha, 1886 ha, 1923 ha, 1925 ha, z tego powierzchnia gruntów wydzierżawionych odpowiednio: 1591 ha, 1601 ha, 1615 ha, 1634 ha, 1489 ha. Pozostałe grunty nie były wydzierżawione, ponieważ Park użytkował je samodzielnie. Grunty o powierzchni odpowiednio: 1545 ha, 1555 ha, 1589 ha, 1608 ha, 1489 ha wydzierżawione były w drodze przetargów przeprowadzonych w latach 2013-2021, natomiast pozostałe grunty:

⁴ Dz.Urz.UE.L Nr 119, str. 1,

⁵ Według stanu na 31 grudnia 2019 r.

⁶ Według stanu na 30 czerwca 2020 r.

⁷ KW SLIS/00096544/3, KW SLIS/00078136/8,

⁸ Zarządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 sierpnia 2017 roku zmieniającego zarządzenie w sprawie zadań ochronnych dla Słowińskiego Parku Narodowego; Zarządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 listopada 2017 roku zmieniającego zarządzenie w sprawie zadań ochronnych dla Słowińskiego Parku Narodowego; Zarządzenie Ministra Środowiska z dnia 1 grudnia 2017 roku zmieniającego zarządzenie w sprawie zadań ochronnych dla Słowińskiego Parku Narodowego, Zarządzenie Ministra Środowiska z dnia 31 grudnia 2018 roku zmieniającego zarządzenie w sprawie zadań ochronnych dla Słowińskiego Parku Narodowego;

⁹ Zarządzenie Ministra Klimatu z dnia 12 lutego 2020 roku zmieniającego zarządzenie w sprawie zadań ochronnych dla Słowińskiego Parku Narodowego na lata 2020-2022; Zarządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 03 grudnia 2020 roku zmieniającego zarządzenie w sprawie zadań ochronnych dla Słowińskiego Parku Narodowego na lata 2020-2022,

¹⁰ Rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie przetargów oraz rokowań na rozporządzanie nieruchomościami przez parki narodowe z dnia 20 lipca 2012 r. (Dz.U. z 2012 r. poz. 868),

- o powierzchni 12 ha wydierżawione były w latach 2015-2017 na podstawie dwóch umów zawartych w 1997r. i 2007r.;
- o powierzchni 47 ha w 2017r., 46 ha w 2018r. oraz 26 ha w latach 2019-2020 wydierżawione były w związku z zakupem i przejęciem przez Park gruntów obciążonych umowami dzierżawy (do 2017r. – 1 ha, do 2019r. – 20 ha oraz do 2020r. – 26 ha). Park nabywając lub przejmując grunty wstąpił z mocy prawa w miejsce dotychczasowych wydierżawiających oraz przejął prawa i zobowiązania wynikające z umów dzierżawy.

Zastępca Dyrektora wyjaśnił, że powierzchnia kwalifikująca się do wydierżawienia zwiększała się z roku na rok głównie z powodu przejęcia gruntów przez Park od innych podmiotów, a także zakończenia realizowanych przez Park projektów, które przywracały obszarom ich dawny rolniczy charakter. Pozostałe grunty rolne nie kwalifikowały się do rozporządzenia przede wszystkim z uwagi na warunki terenowe (tereny podmokłe leżące na depresjach przy jeziorach oraz tereny, na których porasta las), brak możliwości dojazdu oraz realizowane na nich projekty przyrodnicze.

W okresie objętym kontrolą Park wydierżawił grunty rolne w drodze 10 przetargów nieograniczonych, zgodnie art. 10a ust. 8 ustawy o ochronie przyrody, z tego:

- jednego pisemnego w 2017r., w wyniku którego zawarł 9 umów na dzierżawę 74 ha gruntów;
- jednego ustnego w 2018r., w wyniku którego zawarł 42 umowy na dzierżawę 920 ha gruntów;
- pięciu pisemnych w 2019r., w wyniku którego zawarł 41 umów na dzierżawę 515 ha gruntów;
- jednego pisemnego w 2020r., w wyniku którego zawarł 4 umowy na dzierżawę 48 ha gruntów;
- dwóch pisemnych w 2021r. (do 30 czerwca 2021r.), w wyniku których zawarł 5 umów na dzierżawę 54 ha gruntów.

W okresie objętym kontrolą nie zawarto umów dzierżawy gruntów rolnych w drodze bezprzetargowej ani nie udostępniano ich w formie użyczenia na podstawie art. 10b pkt 4 ustawy o ochronie przyrody.

W okresie objętym kontrolą nie wystąpiły przypadki bezumownego użytkowania gruntów.

Dyrektor Parku wyjaśnił¹¹, że art. 15 ustawy o ochronie przyrody określa ściśle zakazy obowiązujące na terenie Parku, w tym zakaz prowadzenia działalności wytwórczej, handlowej i rolniczej, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony oraz zakaz ruchu pojazdów poza drogami publicznymi i drogami położonymi na nieruchomościach stanowiących własność Parku. Przestrzeganie tych przepisów nadzoruje Straż Parku, jak również pracownicy Parku, w tym między innymi Zespołu Ochrony Ekosystemów Lądowych (dalej: „ZOEL”). Obszar Parku jest obszarem zamkniętym i nie ma możliwości swobodnego poruszania się po jego terenie, a tym bardziej prowadzenia jakiegokolwiek działalności bez stosownej zgody. Działania służb ochrony Parku mają charakter ciągły i systemowy.

Za działania podejmowane przez Park w celu stwierdzenia czy nie dochodzi do przypadków bezumownego korzystania z gruntów odpowiedzialny był Konserwator Obrębu Ochronnego oraz Konserwatorzy Obwodów Ochronnych, a także strażnicy Straży Parku w zakresie naruszeń ustawy o ochronie przyrody.

Konserwator Obrębu Ochronnego sporządzał kwartalne sprawozdania z realizacji planów pracy konserwatorów obwodów ochronnych. Strażnicy Straży Parku sporządzali miesięczne raporty z podejmowanych działań.

W zakresie prowadzenia przez Park analizy ryzyka bezumownego korzystania z gruntów ze wskazaniem konkretnych lokalizacji Dyrektor wyjaśnił, że w związku z obowiązującymi na terenie

¹¹ Pismo SPN z 5 lipca 2021,

Parku ograniczeniami wynikającymi z ustawy o ochronie przyrody oraz niestwierdzenia na przestrzeni kilkunastu lat przypadków bezumownego korzystania z gruntów Parku, ryzyko bezumownego korzystania z gruntów jest bardzo małe. Dla konkretnych lokalizacji Park nie prowadził udokumentowanej analizy ryzyka bezumownego korzystania z gruntów.

Dyrektor SPN w sprawie ogłaszanych przez Park przetargów wyjaśnił m.in., że w 2018 r. przeprowadzono przetarg publiczny nieograniczony w formie ustnej po konsultacjach z Dyrektorami parków krajobrazowych. Następnie w wyniku analizy uzyskanych cen czynszów dzierżawnych (wg. której w uśrednieniu cena wyniosła w 2018 r.: 861,47 zł, zaś w latach 2019 i 2020: 1.158,30 zł) Park powrócił do trybu przetargu pisemnego nieograniczonego.

W przedmiotowej kontroli odstąpiono od szczegółowego badania zagadnień związanych z przygotowaniem i przeprowadzaniem przetargów na dzierżawę gruntów z uwagi na fakt, iż zagadnienia te były kontrolowane przez Najwyższą Izbę Kontroli w 2020 roku. Niemniej jednak badaniu poddano przetarg¹² znak SPN.26.11.2018.ah-m. SPN wyjaśnił, że przedmiotowe postępowanie w zakresie punktów 1) - 4) zostało unieważnione na podstawie obowiązującego wówczas art. 93 ust. 1 pkt 7 ustawy 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (dalej: PZP), gdyż w ocenie Komisji obarczone było niemożliwą do usunięcia wadą uniemożliwiającą zawarcie niepodlegającej unieważnieniu umowy. Wada, w ocenie kontrolowanego Parku, polegała na naruszeniu art. 86 ust. 2 PZP. Przyczyną zaistnienia wady był fakt, że oferta nr 5, która została złożona do zamawiającego przed upływem terminu składania ofert, została dostarczona do Komisji i otwarta po zakończeniu czynności jawnego otwarcia ofert, w którym uczestniczył jeden z wykonawców. Wykonawca, którego oferta została dostarczona z opóźnieniem nie uczestniczył w jawnym otwarciu ofert. SPN wyjaśnił, że w związku z tym, że czynności jawnego otwarcia ofert nie można powtórzyć, zaistniała sytuacja była niemożliwa do naprawienia a zawarcie umowy w tym przypadku byłoby naruszeniem art. 7 ust. 1 PZP. Oferty nie można było potraktować jako złożoną po terminie i w konsekwencji ją odrzucić, gdyż błąd powstał po stronie zamawiającego. Na dowód SPN przedstawił dokumenty: notatkę sporządzoną przez sekretarkę 30.07.2018 r. ze wskazaniem godziny przekazania ofert, notatkę podsumowującą prace Komisji podpisaną przez wszystkich członków oraz skany ofert z kopertami. SPN wyjaśnił również, że informacje z otwarcia ofert zostały opublikowane na stronie internetowej zamawiającego w zakładce „zamówienia publiczne”, a informacja zawierała dane o wszystkich złożonych ofertach, również tej otwartej po jawnym otwarciu, gdyż wpłynęła w odpowiednim terminie i nie podlegała odrzuceniu. Kontrolujący analizując szczegółowo oferty, które wpłynęły w ramach przedmiotowej procedury przetargowej zwracał szczególną uwagę na daty wpływu i numerację, jaką opatrzone koperty. Oferta nr 1 wpłynęła 26 lipca 2018 r., oferta nr 2 wpłynęła 27 lipca 2018 r., oferta nr 3 wpłynęła 30 lipca 2018 r. o godz. 10.27, oferta nr 4 wpłynęła 30 lipca 2018 r. o godz. 11.45, zaś oferta oznaczona nr 5 wpłynęła 30 lipca 2018 r. o godzinie 7.50. Oferta nr 5 została przekazana Komisji już po otwarciu ofert. Z wyjaśnień SPN złożonych w toku kontroli wynika, iż błąd w przedmiotowym postępowaniu wynikał z działań sekretarki (zgodne twierdzenia sekretarki, dyrekcji Parku oraz członków Komisji).

Kontrolujący nie zgłasza uwag w kwestii unieważnienia postępowania w związku z tym, że odstąpienie od unieważnienia postępowania mogłoby naruszyć treść art. 93 ust. 1 pkt 7 Pzp zgodnie z którym w przypadku, gdy postępowanie obarczone jest niemożliwą do usunięcia wadą uniemożliwiającą zawarcie niepodlegającej unieważnieniu umowy należy je unieważnić. Zgodnie z przyjętą linią orzecniczą czynność otwarcia ofert ma charakter jednokrotny i nie może być

¹² Dokonano doboru celowego

powtórzona.¹³ Kontrolujący zwraca natomiast uwagę, że w informacji z otwarcia ofert nie podano do wiadomości, że oferta nr 5 została przekazana komisji „po jawnym otwarciu ofert” co w opinii kontrolującego powinno być ujawnione.

Z uwagi na fakt, iż Najwyższa Izba Kontroli prowadziła kontrolę w zakresie gospodarowania gruntami rolnymi Skarbu Państwa na obszarach parków narodowych oraz w zakresie przyznawania płatności w ramach wspólnej polityki rolnej na obszarach parków narodowych odstąpiono w przedmiotowej kontroli mającej charakter doraźny od badania tego zagadnienia.¹⁴

W ramach posiadanego upoważnienia kontroli poddano natomiast zagadnienia w zakresie prawidłowości zapisów umów z zadaniami ochronnymi i nadzorem pracowników Parku nad dzierżawcami w zakresie przestrzegania zapisów umów i podejmowanych przez nich czynności.

W toku kontroli zbadano 71,9% umów dzierżawy zawartych w okresie objętym kontrolą tj. 87 umów, w tym 42 zawarte w roku 2018, 41 w roku 2019 oraz 4 w roku 2020. Dwie z ww. umów dotyczyły ww. terenów leżących poza obszarem SPN.

Kontrola wykazała, we wszystkich badanych przypadkach zgodność przedmiotu przetargu z przedmiotem umowy, natomiast w 37,9%¹⁵ badanych przypadków przedmiot przetargu/umowy był niezgodny na dzień jej podpisania z zadaniami ochronnymi ustalonymi dla Parku dla obszaru objętego umową, przy czym zakres tych zadań uległ aktualizacji z dniem wejścia w życie Zarządzenia Ministra Klimatu z dnia 23 grudnia 2019 r. w sprawie zadań ochronnych dla Słowińskiego Parku Narodowego na lata 2020-2022.

Weryfikacja obowiązków wynikających z umów dzierżawy w okresie objętym kontrolą dokonywana była przez pracowników zatrudnionych na stanowiskach konserwatorów obwodów ochronnych w ramach ich stałych obowiązków oraz przez pracowników zatrudnionych na innych stanowiskach – okazjonalnie, przy przeprowadzaniu przez nich innych czynności na polecenie pracodawcy (podczas wykonywania czynności służbowych w przypadku konserwatorów obwodów ochronnych). Wyniki weryfikacji dokumentowano poza jednostkowym przypadkiem¹⁶ w całym okresie objętym kontrolą.

¹³ KIO z dnia 29 maja 2014 r. (sygn. akt KIO/KU 48/14) cyt.

„nie jest tak, że kwestią drugorzędną jest fakt opóźnienia w ewentualnym przekazaniu przez Zamawiającego – pełnej informacji o złożonych ofertach biorących udział w postępowaniu. Czynność otwarcia ofert ma charakter jednorazowy i ze swej natury nie podlega powtórzeniu” (...) „W konsekwencji przyznanego przez Zamawiającego uchybienia, zaistniał brak poinformowania, tzn. podania do publicznej wiadomości erga omnes, faktu złożenia przez wykonawcę oferty także na daną część zamówienia. Brak podania nazwy (firmy) oraz adresu wykonawcy (art. 86 ust. 4 p.z.p.), to istotna informacja, w wyniku jej niepodania zmieniony został krąg podmiotów biorących udział w postępowaniu. Jej sanowanie ex post jest działaniem, które nie sprowadza się jedynie do czysto technicznego przesłania informacji faxem, czy też za pomocą innego nośnika. Powoduje bowiem za „zamkniętymi drzwiami” z naruszeniem jawności postępowania wtórną zmianę kręgu podmiotów”. „Powyższe ma wpływ na wynik postępowania i może stanowić o nieważności umowy, albowiem strona przeciwna w ogóle kwestionuje, fakt złożenia oferty w postępowaniu przez pierwotnie pominiełego wykonawcę, przed terminem składania ofert. Żadne ewentualne dowody, czy też okoliczności towarzyszące nie są w stanie zmienić niniejszego stanu rzeczy, gdyż brak jest możliwości obiektywnej weryfikacji pozwalającej na wtórną zmianę kręgu podmiotów bez podejrzenia manipulacji postępowaniem przez zamawiającego. Każda inna decyzja zamawiającego niż unieważnienie danej części zamówienia prowadziłaby do naruszenia art. 7 p.z.p.”.

wyrok z dnia 29 czerwca 2016 r., KIO 1069/16 - brak podania do publicznej wiadomości - odczytania nazwy, adresu Wykonawcy, informacji dotyczących ceny oferty i innych elementów wymienionych w art. 86 ust. 4 ustawy Pzp powoduje, że postępowanie obciążone jest wadą niemożliwą do usunięcia, która to wada uniemożliwia zawarcie ważnej umowy w sprawie zamówienia publicznego. Podkreślenia wymaga, że publiczne otwarcie ofert jest czynnością faktyczną, jednokrotną, która nie może zostać powtórzona w danym postępowaniu, co w konsekwencji oznacza, że brak publicznego otwarcia ofert stanowi wadę tego postępowania, które wywiera istotny wpływ na umowę. Tego typu nieusuwalna wada istnieje zawsze, niezależnie od tego czy oferta, która nie została publicznie otwarta jest ofertą najdroższą czy też plasuje się wyżej w rankingu kryteriów oceny ofert.[...] Brak dokonania publicznego otwarcia oferty złożonej przed upływem terminu składania ofert, rodzi skutek w postaci braku możliwości dokonania wyboru oferty najkorzystniejszej,

¹⁴ Wystąpienie pokontrolne nr P/22/044 NIK Delegatura w Gdańsku, Gospodarowanie gruntami rolnymi Skarbu Państwa na obszarach parków narodowych oraz przyznawanie płatności w ramach wspólnej polityki rolnej na obszarach parków narodowych i krajobrazowych,

¹⁵ Na dzień podpisania umowy, przedmiot określony w umowie był niezgodny z zadaniami ochronnymi ustalonymi dla kontrolowanego Parku dla obszaru objętego umową, zaktualizował się dopiero w 2020 r.: 1/2018, 2/2018, 4/2018, 5/2018, 6/2018, 8/2018, 21/2018, 22/2018, 25/2018, 26/2018, 27/2018, 28/2018, 29/2018, 30/2018, 32/2018, 36/2018, 37/2018, 38/2018, 40/2018, 41/2018, 3/2019, 4/2019, 5/2019, 14/2019, 20/2019, 21/2019, 28/2019, 33/2019, 34/2019, 35/2019, 37/2019, 38/2019, 40/2019,

¹⁶ umowy 7/2018, potwierdzenie kontroli tylko w roku 2018 - umowa została zawarta na okres od 18.06.2018 r. do 31.03.2023 r., pismo SPN z 5 lipca 2021 znak ZDII.0910.2.2021.AD,

Były Dyrektor Słowińskiego Parku Narodowego wyjaśnił, że¹⁷ po zakończeniu okresu przewidzianego na wykonywanie prac wynikających z umowy dzierżawy konserwatorzy obwodów ochronnych oraz podleśnicy dostarczali do biura Parku tabelaryczne zestawienia wykonania poszczególnych zabiegów ochronnych. Na podstawie przedłożonej dokumentacji pracownik biurowy wraz z właściwym konserwatorem dokonywali analizy przedłożonej dokumentacji oraz podejmowali decyzję o podjęciu ewentualnych działań w przypadku stwierdzenia uchybień.

P.o. Dyrektora Parku wyjaśnił¹⁸, że ww. niezgodności przedmiotu umowy z zadaniami ochronnymi ustalonymi w planie ochrony SPN wynikają z faktu, iż zadanie ochronne polegające na ekstensywnym wypasie zwierząt na koszt właściciela odbywa się niezmiennie od kilku dekad na określonym obszarze Parku, w granicach obwodów ochronnych Smółdziński Las, Rowy, Żarnowska, Kluki oraz Smółdzino. Do momentu wejścia w życie Zarządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 lutego 2017 r. w sprawie zadań ochronnych dla Słowińskiego Parku Narodowego w załączniku nr 2 do przedmiotowego zarządzenia, w opisie lokalizacji poszczególnego zadania, w tym przypadku wypasu zwierząt, podano ogólnie obszar poszczególnych obwodów ochronnych, na terenie których zadanie to było rzeczywiście realizowane. W treści Zarządzenia zmieniono formułę opisu lokalizacji zadania polegającego na ekstensywnym wypasie zwierząt, błędnie nie uwzględniając w nim części oddziałów, na których w rzeczywistości od wielu lat odbywał się wypas, który prowadzony jest niejednokrotnie wielopokoleniowo przez lokalnych rolników. W momencie ustalenia przed wszczęciem procedury dzierżawy zaleceń dla poszczególnych kompleksów, wydierżawionych w latach 2018-2019 po wejściu w życie przedmiotowego Zarządzenia, błędnie przyjęto, że wypas odbywa się na analogicznym obszarze, jak w latach poprzednich, co z kolei doprowadziło do niezgodności zapisów wymienionych wyżej umów dzierżawy nieruchomości rolnych z zadaniami ochronnymi stanowiącymi Zarządzeniem z dnia 16.06.2017 r. Według p.o. Dyrektora, niezgodność nie miała wpływu na ekosystemy, na których odbywa się wypas i zbiorowiska na nich występujące, gdyż zasadniczo obszary te są obligatoryjnie wykaszane, a skoszona biomasa musi być zebrana i wywieziona poza teren SPN.

Ponadto p.o. Dyrektora Parku odniósł się do kwestii nie kontrolowania realizowania zadań ochronnych w przypadku dwóch umów tj. 18/2018 i 2/2020, wskazując, że tereny te stanowią własność Skarbu Państwa, na których ustanowiono prawo użytkowania wieczystego na rzecz Słowińskiego Parku Narodowego, tereny te jednak nie znajdują się w granicach administracyjnych Parku. P.o. Dyrektora załączył jednocześnie stosowne wyciągi z ksiąg wieczystych.

Organizacja nadzoru i kontroli wykonania zawartych umów dzierżawy gruntów rolnych określona została w:

- Regulaminie organizacyjnym¹⁹,
- Zarządzeniu w sprawie przeprowadzania kontroli wewnętrznych²⁰ i harmonogramach tych kontroli na lata 2015-2020, w których ujęto kontrole w zakresie wywiązywania się z umów dzierżawców trwałych użytków zielonych gdzie określono termin ich przeprowadzania (od czerwca do października) oraz osoby przeprowadzające,
- zakresach czynności Konserwatora Obrębu Ochronnego oraz Konserwatorów Obwodów Ochronnych,

¹⁷ Pismo z 03.03.2021 r. znak ZDII.0910.2.2021.AD zawierające wyjaśnienia Dyrektora SPN sprawującego tę funkcję w okresie od 25 lipca 2016 roku do 9 kwietnia 2021 roku z 03.03.2021 r. znak ZDII.0910.2.2021.AD,

¹⁸ Pismo z 17.09.2021 r. znak SEK.0910.2.2021.KM,

¹⁹ Zarządzenie nr 18/2014 Dyrektora Słowińskiego Parku Narodowego z dnia 08.04.2014 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu Organizacyjnego Słowińskiego Parku Narodowego obowiązujące do 9 listopada 2017 r. oraz Zarządzenie nr 43/2017 Dyrektora Słowińskiego Parku Narodowego z dnia 10 listopada 2017 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu Organizacyjnego Słowińskiego Parku Narodowego (ze zm.) obowiązujące od dnia 10 listopada 2017 r.,

²⁰ Zarządzenie nr 1/2004 Dyrektora Słowińskiego Parku Narodowego z dnia 6 stycznia 2004 r. w sprawie przeprowadzania kontroli wewnętrznych (ze zm.),

– umowach dzierżawy.

Za przeprowadzanie kontroli odpowiedzialni byli pracownicy ZOEL - Konserwator Obrębu Ochronnego oraz sześciu Konserwatorów Obwodów Ochronnych.

W Parku nie stworzono i nie wdrożono odrębnej procedury kontroli realizacji umów dzierżawy, nie analizowano ryzyka w celu wytypowania do kontroli konkretnych umów i nie zakładano minimalnego poziomu kontroli gruntów oraz nie sporządzano szczegółowych planów kontroli terenowych realizacji umów dzierżaw.

Dyrektor wyjaśnił, że przyjęto coroczne przeprowadzanie kontroli na terenie objętym wszystkimi obowiązującymi umowami dzierżaw. Z realizacji kontroli, po upływie terminów określonych w umowach na wykonanie zabiegów, sporządzano sprawozdania w formie tabelarycznej, w których odnotowywano w latach 2015-2016 datę rozpoczęcia prac, powierzchnię, na której wykonano zabiegi lub ich nie wykonano oraz uwagi, a od 2017 r. daty rozpoczęcia prac - wynikające ze zgłoszenia dzierżawcy i bez jego zgłoszenia, powierzchnię, na której wykonano zabiegi lub ich nie wykonano, fakt usunięcia biomasy z dzierżawionego terenu oraz uwagi. Nie zobowiązano pracowników do dokumentowania ustaleń kontroli w protokołach, jednak w przypadku stwierdzenia podczas bieżących wizji terenowych nieprawidłowości w realizacji umów dzierżawy odnotowywano ten fakt w notatkach służbowych lub ww. sprawozdaniach.

Badanie prawidłowości realizacji przedmiotu umowy przez dzierżawców wykazało, że w

przypadku 62,1% (54 umowy²¹) umów stwierdzono nieprawidłowości polegające m.in. na pozostawianiu (niezebraniu) biomasy po terminie wynikającym z zawartych umów czy też niestaranym wykosie rowów lub wykoszeniu zbyt dużej powierzchni gruntu.

Każdorazowo weryfikacji wypełniania obowiązków umownych dokonywał uprawniony do tego pracownik SPN.

²¹ 2/2018 - w 2020 r. stwierdzono niezebrane niedojady i częściowo niestaranie zebraną biomasę; 4/2018 - w 2020 r. stwierdzono - niezebranie biomasy w terminie wg protokołu z dnia 05.10.2020 r., ponadto w 2020 r. stwierdzono niestaranie zebraną biomasę oraz rowy wykoszone w sposób niedostateczny - pozostawione żdźbła trzciny; 5/2018 - stwierdzono baloty za długo na gruncie: a) w 2018 roku złożone w jednym miejscu, przygotowane do wywozu; 2020 - na 1/2 jednej z działek baloty niewywiezione, ponadto 2020 skoszono za dużą powierzchnię w stosunku do obowiązku wynikającego z umowy; 6/2018 - w 2018 r. stwierdzono obecność balotów przy granicy działki; 8/2018 - w 2020 r. stwierdzono niestaranie zebraną biomasę; 9/2018 - w 2020 r. stwierdzono baloty na gruncie na działce 5/1, ponadto wypas po 1 października na działce 12/1; 10/2018 - w 2018 r. stwierdzono baloty na działce przy granicy, zaś w 2020 r. - na dzień 1.10.2020 r. baloty znajdowały się przy granicy działki, przy czym na dzień 19.10.2020 r. stwierdzono, że baloty wywieziono; 11/2018 - w 2020 r. stwierdzono obecność balotów na działce przy granicy przygotowanych do wywieżenia; 13/2018 - stwierdzono, że w 2020 r. baloty pozostały zbyt długo na gruncie; 14/2018 - stwierdzono, że baloty pozostają zbyt długo na gruncie: a) w 2018 roku złożone w jednym miejscu, przygotowane do wywozu, b) w 2020 roku wywiezione po terminie; 16/2018 - stwierdzono, że baloty pozostają zbyt długo na gruncie: a) w 2018 roku złożone w jednym miejscu, przygotowane do wywozu, b) w 2020 roku wywieziono po terminie; 18/2018 - w 2020 r. stwierdzono obecność biomasy na gruncie (niedojady) oraz fakt, że prowadzony był wypas bydła; 19/2018 - stwierdzono, że baloty pozostają za długo na gruncie: a) w 2018 roku złożone w jednym miejscu, przygotowane do wywozu, b) w 2020 roku wywiezione po terminie; 21/2018 - w 2019 r. stwierdzono obecność balotów przy granicy jednej z działek; 22/2018 - w 2020 r. stwierdzono niezebranie biomasy w terminie wg protokołu z dnia 05.10.2020 r.; 23/2018 - w 2019 r. stwierdzono brak zgłoszenia rozpoczęcia prac, w zestawieniu odnotowano wykos w czerwcu - wg. Umowy taki wykos jest dopuszczalny, w 2020 r. - na dzień 02.10.2020 r. baloty pozostawały na działce, zaś na dzień 19.10.2020 r. baloty znajdowały się przy granicy działki; 24/2018 - w 2020 r. stwierdzono niestaranie zbiór biomasy; 25/2018 - w 2020 r. stwierdzono obecność balotów na gruncie oraz wypas 14 szt. bydła; 26/2018 - w 2020 r. zebrano biomasę w sposób niestaranie - pozostawiono resztki pokosów; 27/2018 - w 2020 r. zebrano niestaranie biomasę, prawdopodobnie ze względu na silne uwilgotnienie - niemal połowa działki była pod wodą; 28/2018 - w 2020 r. zebrano niestaranie biomasę oraz niedostatecznie wykoszono rowy; 29/2018 - w 2020 r. nie wykoszono łąki pomimo zgłoszenia rozpoczęcia prac; 30/2018 - w 2019 r. Dzierżawca nie zgłosił rozpoczęcia prac. W 2020 r. Biomasę zebrano niestaranie i niedostatecznie wykoszono rowy; 31/2018 - w 2020 r. biomasę zebrano niestaranie; 33/2018 - w 2020 r. stwierdzono nieterminowy wywóz biomasy; 36/2018 - w 2020 r. - stwierdzono usuwanie niedojadów po 28.08.2020 r. oraz biomasę na gruncie; 38/2018 - w 2018 r. stwierdzono, że prace nie zostały rozpoczęte, w 2019 r. stwierdzono, że prace nie zostały wykonane w terminie a zabieg zrealizowano po wyznaczeniu dodatkowego terminu. W 2020 r. stwierdzono wykos po terminie, niezebranie i niewywieżenie biomasy, pojedyncze baloty po próbie zbioru oraz brak wykonania zabiegu wynikającego z umowy; 39/2018 - w 2018 r. stwierdzono, że prace nie zostały rozpoczęte, w 2019 r. stwierdzono, że prace nie zostały wykonane w terminie a zabieg zrealizowano po wyznaczeniu dodatkowego terminu. W 2020 r. stwierdzono, że wykosu dokonano po terminie, nie została zebrana ani wywieżona biomasę, stwierdzono obecność pojedynczych balotów po próbie zbioru a zabieg nie został wykonany; 40/2018 - w 2018 r. stwierdzono obecność balotów przy granicy działki, zaś w 2020 r. obecność balotów na dzierżawionych działkach; 42/2018 - w 2020 r. stwierdzono baloty na gruncie na dzień 01.10.2020 r. oraz na dzień 15.10.2020 r.; 5/2019 - w 2019 r. stwierdzono obecność balotów przy granicy działki, w 2020 r. stwierdzono obecność balotów na działce przy granicy przygotowanych do wywieżenia; 7/2019 - stwierdzono obecność balotów na gruncie: a) w 2019 roku wywiezione po terminie, b) w 2020 roku wywiezione po terminie; 8/2019 - w 2020 r. stwierdzono obecność balotów na gruncie po terminie wyznaczonym w umowie na ich usunięcie; 10/2019 - w 2020 r. stwierdzono, że biomasę nie została zebrana w terminie wg protokołu z dnia 05.10.2020 r.; 11/2019 - w 2020 r. stwierdzono obecność balotów na skraju działki, w trakcie wyjaśnienia ustalono, że baloty pozostawił inny dzierżawca w związku z awarią sprzętu do transportu balotów. Baloty zostały usunięte z działki w ciągu 7 dni od zdarzenia; 13/2019 - w 2019 r. stwierdzono wykonanie wykosu w czerwcu oraz brak zgłoszenia wykosu, w 2020 r. - wykos jednej z działek przed 30 czerwca bez zgłoszenia; 19/2019 - w 2020 r. stwierdzono obecność balotów na gruncie w dniach 01.10.2020 r. i 15.10.2020 r.; 20/2019 - w 2020 r. stwierdzono prowadzenie wypasu bydła realizowanego po 26.06.2020 r., wykos po 15.07.2020 r. zgodnie z umową, pozostawienie niezebranej biomasy do 28.09.2020 r., wywóz balotów 22 i 28.10.2020; 21/2019 - w 2020 r. trzykrotnie stwierdzono, że biomasę nie została zebrana; 23/2019 - w 2020 r. nie wywieziono wszystkich balotów - pozostało kilka sztuk. Usunięto je kilka dni po kontroli z dnia 30.09.2020 r. Ponadto niedostatecznie wykoszono rowy; 24/2019 - w 2020 r. stwierdzono obecność balotów na gruncie; 26/2019 - w 2020 r. stwierdzono nieterminowy wywóz biomasy; 27/2019 - w 2020 r. stwierdzono niestaranie zbiór biomasy; 28/2019 - w 2020 r. w sposób niestaranie zebrano biomasę - pozostawiono resztki pokosów, 29/2019 - w 2020 r. stwierdzono obecność balotów na gruncie, 30/2019 - w 2020 r. stwierdzono niezebranie biomasy w terminie (wg protokołu z dnia 05.10.2020 r.) 31/2019 - w 2020 r. w sposób niestaranie zebrano biomasę - pozostawiono resztki pokosów, 32/2019 - w 2020 r. stwierdzono obecność balotów złożonych na skraju działki, 33/2019 - w 2020 r. stwierdzono brak wypasu od 01.05.2020 r. do 15.10.2020 r., wykos po 15.07.2020 r. prowadzony był zgodnie z umową, stwierdzono pozostawienie niezebranej biomasy do 28.09.2020 r., wywóz balotów 22 i 28.10.2020 r., 37/2019 - w 2019 r. stwierdzono obecność balotów przy granicy działki, 38/2019 - w 2020 r. stwierdzono, że biomasę nie została zebrana na załanej części działki, 40/2019 - w 2020 r. stwierdzono, że baloty na dwóch działkach nie zostały wywiezione, 41/2019 - w 2020 r. stwierdzono brak wypasu od 01.05 do 15.10.2020, wykos po 15.07.2020 r. prowadzony był zgodnie z umową, stwierdzono ponadto pozostawienie niezebranej biomasy do 28.09.2020 r., wywóz balotów 22 i 28.10.2020 r., 04/2020 - w 2020 r. stwierdzono niezastosowanie się do zapisów umownych,

Kontrola wykazała podejmowanie czynności przez Park w związku ze stwierdzanymi nieprawidłowościami w realizacji postanowień umownych, w tym m.in. kierowanie do dzierżawców pisemnych upomnień, jak i wypowiedzanie umów²².

Wszystkie kontrolowane upomnienia odnosiły się do każdego ze stwierdzonych naruszeń realizacji umowy oraz we wszystkich przypadkach, w których wystosowano upomnienie – dzierżawcy wypełnili wynikające z umowy obowiązki. Stwierdzono również, że wszystkie zastosowane sankcje – zarówno wystosowane upomnienia, jak i wypowiedzenia umów odpowiadały warunkom i terminom przewidzianym w poszczególnych umowach z dzierżawcami.

Kontroli prawidłowości realizacji zapisów umów (podczas oględzin) poddano 12,6%²³ (11) zawartych umów, z czego w stosunku do 18,2% (dwie umowy)²⁴ stwierdzono nieprawidłowości w postaci zalegających balotów biomasy których stopień rozkładu wskazywał, iż baloty te pozostają na skontrolowanych działkach od 2020 roku.

P.o. Dyrektora SPN wyjaśnił, iż baloty biomasy ujawnione w trakcie kontroli zostały po dokonanych oględzinach, usunięte.

[Dowód: akta kontroli str.741]

Wskazał również, iż kontrole wykonywane były na bieżąco, a praca konserwatorów obwodów ochronnych była weryfikowana przez konserwatora obrębu ochronnego kierującego ZOEL lub osobę zastępującą. Konserwator obrębu wyjaśnił, m.in. iż pozostawienie kilku balotów biomasy na terenach objętych ochroną stanowi marginalny problem. Wskazał również, iż jeden z pozostawionych balotów stanowi pozostałość po jesiennym dokarmianiu zwierząt.

[Dowód: akta kontroli str.767 - 772]

Kontrola ustaliła, iż 08.07.2021 roku Park aneksował umowę nr 2/2017 poprzez zmianę zapisu umowy nadając mu brzmienie „Dzierżawca zobowiązuje się na wydzierżawionej działce wykonywać zabiegi ochronne polegające na wypasie lub wykosie i zbiorze biomasy”. Aneks został podpisany przez dzierżawcę i przedstawiciela Parku. Przedmiotowy zapis tożsamy jest z wytycznymi zawartymi w Zarządzeniu Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 03.12.2020 roku zmieniającym zarządzenie w sprawie zadań ochronnych dla Słowińskiego Parku Narodowego na lata 2020-2022.

Kontrola nadzoru nad prawidłową realizacją przedmiotu umów wykazała, że poza 6 przypadkami²⁵, na 87, dane ustalone w trakcie wykonywania kontroli przez pracowników, prawidłowo udokumentowano w prowadzonych w ZOEL rejestrach.

W toku kontroli poddano analizie treść zawieranych z dzierżawcami umów pod kątem należytego zabezpieczenia interesów Słowińskiego Parku Narodowego na wypadek sytuacji

²² Stwierdzono podjęcie takich działań w 42 przypadkach, w tym w 34 przypadkach wystosowano upomnienia, zaś w 8 przypadkach wypowiedziano umowę, i tak: 4/2018 – wystosowano upomnienie, 5/2018 – wystosowano upomnienie, 6/2018 – wystosowano upomnienie, 9/2018 – wystosowano upomnienie, 10/2018 – wystosowano upomnienie, 11/2018 – wystosowano upomnienie, 13/2018 – wystosowano upomnienie, 14/2018 – wystosowano upomnienie, 16/2018 – wystosowano upomnienie, 19/2018 – wystosowano upomnienie, 21/2018 – wystosowano upomnienie, 22/2018 – wystosowano upomnienie, 23/2018 – wystosowano upomnienie, 25/2018 – wystosowano upomnienie, 29/2018 – wypowiedziano umowę, 33/2018 – wystosowano upomnienie, 36/2018 – wystosowano upomnienie, 38/2018 - wypowiedziano umowę, 39/2018 wypowiedziano umowę, 40/2018 – wystosowano upomnienie, 42/2018 – wystosowano upomnienie, 5/2019 – wystosowano upomnienie, 7/2019 – wystosowano upomnienie, 8/2019 – wystosowano upomnienie, 10/2019 – wystosowano upomnienie, 11/2019 – wystosowano upomnienie, 13/2019 – wystosowano upomnienie, 19/2019 – wystosowano upomnienie, 20/2019 - wypowiedziano umowę, 21/2019 - wypowiedziano umowę, 23/2019 – wystosowano upomnienie, 24/2019 – wystosowano upomnienie, 26/2019 – wystosowano upomnienie, 28/2019 – wypowiedziano umowę, 29/2019 – wystosowano upomnienie, 30/2019 – wystosowano upomnienie, 32/2019 – wystosowano upomnienie, 33/2019 - wypowiedziano umowę, 37/2019 – wystosowano upomnienie, 40/2019 – wystosowano upomnienie, 41/2019 - wypowiedziano umowę, 4/2020 – wystosowano upomnienie,

²³ 11 umów,

²⁴ Działka 20/2, Obwód Ochronny Ładowy Rowy, Obręb ewidencyjny Retowo,

Działka nr 35, Obwód Ochronny Ładowy Smoldzino, Obręb ewidencyjny Stojcino,

²⁵ Kontrole przeprowadzone dla umów: 4/2018, 22/2018, 02/2019, 10/2019, 30/2019, 4/2020,

niezetelnego wypełniania obowiązków umownych przez dzierżawców. Stwierdzono, że wszystkie weryfikowane umowy nie zawierały zapisów przewidujących zabezpieczenie w postaci kary umownej, na wypadek nierealizowania obowiązków umownych przez dzierżawcę. Ponadto wszystkie analizowane umowy nie przewidywały zabezpieczenia w postaci możliwości dochodzenia odszkodowania, na wypadek nie realizowania obowiązków umownych przez dzierżawcę. Wszystkie kontrolowane umowy przewidywały natomiast zabezpieczenie, na wypadek nie realizowania obowiązków umownych przez dzierżawcę, w postaci możliwości rozwiązania umowy, ujęte w § 12 ust. 1 pkt 1-7 umowy. Nadmienić należy, że wszystkie umowy zawierane w kontrolowanym okresie sformułowane były według jednolitego wzorca. Według informacji przedstawionych przez p.o. dyrektora w toku kontroli, od 2020 r. stosowany jest nowy wzór umowy na dzierżawę gruntów Parku.

Na ocenę badanego obszaru wpływ mają m.in. nieprawidłowości związane z faktem, iż w 37,9% badanych przypadków przedmiot przetargu/umowy był niezgodny na dzień jej podpisania z zadaniami ochronnymi ustalonymi dla Parku dla obszaru objętego umową. Pozytywnie oceniono natomiast zawarte w umowach dzierżawy nieruchomości zapisy gwarantujące zabezpieczenie interesów Słowińskiego Parku Narodowego, chociaż uwagi kontrolującego budzi fakt, iż w treści tych umów Park nie zagwarantował sobie zwrotu od dzierżawców kosztów związanych z wysyłaniem do nich korespondencji związanej z dochodzeniem należności, czy też wzywającej do podjęcia określonych czynności wynikających z umowy.

Pozytywnie oceniono również czynności Parku w zakresie stosowania upomnień związanych z naruszeniem przez dzierżawców zapisów umów. Stwierdzono również, że wszystkie zastosowane sankcje – zarówno wystosowane upomnienia, jak i wypowiedzenia umów odpowiadały warunkom i terminom przewidzianym w poszczególnych umowach z dzierżawcami.

Pozytywnie oceniono również sposób doboru formy przetargu na dzierżawę gruntów. Ustalenia dokonane w trakcie kontroli wykazały, iż wybór formy przetargu podyktowany był analizą która wykazała, iż wybór trybu przetargu pisemnego nieograniczonego z punktu widzenia dochodów Parku jest bardziej korzystny dla Wydzierżawiającego.

Zastrzeżenia budzi natomiast fakt, iż w Parku nie stworzono i nie wdrożono odrębnej procedury kontroli realizacji umów dzierżawy, nie analizowano ryzyka w celu wytypowania do kontroli konkretnych umów i nie zakładano minimalnego poziomu kontroli gruntów oraz nie sporządzano szczegółowych planów kontroli terenowych realizacji umów dzierżaw. Pozytywnie mimo zastrzeżeń oceniono również kwestię związane z monitorowaniem terenu Parku, czy nie doszło do bezumownego korzystania z gruntów należących do SPN mimo, iż nie prowadzono udokumentowanej analizy ryzyka bezumownego korzystania z gruntów.

Jako uchybienie rozpoznano również brak należytego wykonywania obowiązków służbowych przez pracowników Parku odpowiedzialnych za weryfikację obowiązków wynikających z umów dzierżawy. Kontrola wykazała, iż pomimo monitorowania terenów Parku pod względem wykonywania ciążących na dzierżawcach obowiązków, zadania te nie zawsze są wykonywane. W toku kontroli ustalono, iż na terenach Parku pozostają baloty biomasy których rozkład pozwala na stwierdzenie, iż pozostają tam od dłuższego czasu. Osoby odpowiedzialne za monitorowanie tych terenów nie podjęły w tym zakresie żadnych czynności związanych z ich usunięciem do czasu wskazania nieprawidłowości przez kontrolujących. Dopiero czynności kontrolujących spowodowały, iż baloty te zostały usunięte. W ocenie kontrolujących świadczy to, iż obowiązki służbowe Konserwator Obrębu Ochronnego oraz Konserwatorzy Obwodów Ochronnych, a także strażnicy Straży Parku nie zawsze wykonują w sposób rzetelny. Świadczy to również o słabości w obszarze kontroli zarządczej. Pomimo możliwości

przeprowadzania kontroli wewnętrznych mających na celu identyfikowanie ewentualnych nieprawidłowości w celem ich eliminacji Dyrektor Parku nie korzystał z tej możliwości.

III. Czynności podejmowane w związku z przetargami ogłaszanymi przez Słowiński Park Narodowy, nadzór ze strony kierownictwa Słowińskiego Parku Narodowego nad działaniami

Park określił uwarunkowania organizacyjne dla sprawnej realizacji działalności ochronnej w aktualnie funkcjonującym regulaminie organizacyjnym. Zgodnie z potrzebami ochronnymi tego obszaru, dokonano podziału na obwody ochronne, ustalono obsadę osobową, zakres zadań, podległości i odpowiedzialności dla poszczególnych jednostek organizacyjnych i stanowisk pracy wykonujących zadania w zakresie ochrony przyrody.

W okresie objętym kontrolą powierzenie zadań dotyczących wydzierżawiania gruntów Parku, jak i nadzoru nad realizacją tych zadań przez pracowników Parku następowało w oparciu o obowiązujący regulamin organizacyjny²⁶, oraz przyjęte przez pracowników zakresy czynności. Dodatkowo w SPN przewidziano możliwość przeprowadzania kontroli wewnętrznej²⁷ zgodnie z przyjętym corocznie planem kontroli. Ustalono, że w badanym okresie nie sporządzano zbiorczych sprawozdań z realizacji kontroli wewnętrznych, jak i nie prowadzono kontroli wewnętrznych.

Zgodnie z regulaminem organizacyjnym za całość spraw związanych z dzierżawą gruntów rolnych i związanymi z tym zabiegami ochronnymi odpowiedzialny był Zespół Ochrony Ekosystemów Lądowych (dalej: ZOEL)²⁸, natomiast za ewidencję i dochodzenie należności wynikających z zawartych umów dzierżawy odpowiedzialny był Dział Finansowy. W procesie dochodzenia należności wymagalnych uczestniczył radca prawny, do zadań którego należało m.in. sporządzanie opinii prawnych, udzielanie porad oraz zastępstwo procesowe w postępowaniach sądowych.

Nadzór i odpowiedzialność nad prawidłową realizacją zadań przez ZOEL ponosił Konserwator obrębu ochronnego lądowego, podlegający II zastępcy Dyrektora, za sprawy Działu Finansowego, Główny Księgowy podlegający Dyrektorowi SPN.

Jak wskazano powyżej w Parku nie stworzono i nie wdrożono odrębnej procedury kontroli realizacji umów dzierżawy, nie analizowano ryzyka w celu wytypowania do kontroli konkretnych umów i nie zakładano minimalnego poziomu kontroli gruntów oraz nie sporządzano szczegółowych planów kontroli terenowych realizacji umów dzierżaw.

Przyjęto natomiast, że kontrolom przeprowadzanym corocznie będą podlegały wszystkie obowiązujące umowy dzierżawy. Z realizacji kontroli, po upływie terminów określonych w umowach na wykonanie zabiegów, sporządzano sprawozdania w formie tabelarycznej, daty rozpoczęcia prac - wynikające ze zgłoszenia dzierżawcy i bez jego zgłoszenia, powierzchnię, na której wykonano zabiegi lub ich nie wykonano, fakt usunięcia biomasy z dzierżawionego terenu oraz uwagi. Nie zobowiązano pracowników do dokumentowania ustaleń kontroli w protokołach, jednak w przypadku stwierdzenia podczas bieżących wizji terenowych nieprawidłowości w realizacji umów dzierżawy odnotowywano ten fakt w notatkach służbowych lub ww. sprawozdaniach.

Dyrektor oraz Konserwator Obrębu Ochronnego wyjaśnili, m.in. że w celu przeciwdziałania nadużyciom, w tym zapobieganiu wystąpienia konfliktu interesów każdorazowo ustnie informowano

²⁶ Zarządzenie nr 18/2014 Dyrektora Słowińskiego Parku Narodowego z dnia 08.04.2014 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu Organizacyjnego Słowińskiego Parku Narodowego obowiązujące do 9 listopada 2017 r. oraz Zarządzenie nr 43/2017 Dyrektora Słowińskiego Parku Narodowego z dnia 10 listopada 2017 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu Organizacyjnego Słowińskiego Parku Narodowego (ze zm.) obowiązujące od dnia 10 listopada 2017 r.,

²⁷ Zarządzenie nr 1/2004 Dyrektora Słowińskiego Parku Narodowego z dnia 6 stycznia 2004 r. w sprawie przeprowadzania kontroli wewnętrznych (ze zm.),

²⁸ Konserwator Obrębu Ochronnego oraz sześciu Konserwatorów Obwodów Ochronnych,

Dyrektora, że w związku z wyłonieniem w drodze przetargu dzierżawców gruntów rolnych, według posiadanej wiedzy przez ZOEL, nie zaszedł konflikt interesów. W 2017 r. odnotowano jeden przypadek, w którym z tego powodu po wygraniu przetargu strona wydzierżawiająca odstąpiła od podpisania umowy. Ponadto, każdorazowo Dyrektor otrzymywał do podpisu informację o wyniku przetargu, w której podawano osobę, która ten przetarg wygrała. W okresie objętym kontrolą nie zaistniały przypadki wyłączenia pracowników z realizacji kontroli terenowych ze względu na konflikt interesów, bowiem grunty w obwodach kierowanych przez poszczególnych konserwatorów lub podleśniczych nie były wydzierżawione przez nich samych ani przez członków ich rodzin.

Opisane w pkt. 1 nieprawidłowości dotyczące niezgodności umów dzierżawy z obowiązującymi w dacie ich podpisania Zadaniem ochronnymi, jak i dochodzenia należności wynikających z tych umów wskazują na słabości kontroli zarządczej. Podkreślenia wymaga fakt, że pomimo możliwości przeprowadzania kontroli wewnętrznych mających na celu identyfikowanie ewentualnych nieprawidłowości celem ich eliminacji Dyrektor Parku nie korzystał z tej możliwości.

Park dysponuje gruntami, które mimo tego, iż objęte są ochroną zgodnie z Ustawą o ochronie przyrody oraz odpowiednimi Zarządzeniami ministra właściwego do spraw ochrony środowiska, to mogą być wykorzystywane gospodarczo przy zachowaniu określonych w odpowiednich aktach prawnych norm dotyczących zabiegów ochronnych i terminów, w których określone działania gospodarcze mogą być wykonywane. Grunty te przekazywane są dzierżawcom na podstawie umów zawartych z Parkiem. Umowy te podpisywane są z podmiotami które w ramach organizowanych przez Park przetargów wygrywają je. Umowy te zawierają określone zapisy dotyczące zabiegów ochronnych określonych dla poszczególnych działek jak również wskazują wysokość czynszu dzierżawnego, który winien być wpłacony na rzecz Parku oraz określają termin płatności poszczególnych rat.

W toku kontroli ustalono, iż nie wszyscy dzierżawcy dokonują wpłat w terminach określonych w treści umów lub nie dokonują ich wcale.

[Dowód: akta kontroli str.773 - 776]

W okresie objętym kontrolą przychody Parku z tytułu umów dzierżawy gruntów wynosiły łącznie 20.312.604,86 zł, z tego w poszczególnych latach odpowiednio: 1.427.289,90 zł. w 2017, 1.400.276,25 zł. w 2018, 1.598.755,39 zł. w 2019, 1.507.007,77 zł. w 2020 i 1.079.275,55 zł. w 2021 roku.

Zasady dotyczące dochodzenia należności wymagalnych m.in. z tytułu czynszu dzierżawnego regulowała polityka rachunkowości²⁹, przy czym w zapisach nie wskazano terminów podejmowania czynności wobec zaległości.

Badanie działań Parku wobec wszystkich należności wymagalnych wykazało, iż Park nie podjął działań windykacyjnych w stosunku do 34,5% spraw (69) na łączną kwotę należności głównej 946.148,79 zł., przy czym dzierżawcy uregulowali zobowiązania po upływie terminu płatności od 1 do 80 dni z czego: w terminie od 1 do 14 dni po terminie płatności - w 48 sprawach (69,6%) na kwotę

²⁹ Zarządzenie nr 48/2015 Dyrektora SPN z dnia 30 grudnia 2015 roku w sprawie zmiany Zarządzenia nr 74/2012 Dyrektora SPN z dnia 31 grudnia 2012 roku w sprawie procedur kontroli finansowej i zasad (polityki) rachunkowości w Słowińskim Parku Narodowym, Zarządzenie nr 39/2016 Dyrektora SPN z dnia 30 grudnia 2016 roku w sprawie zmiany Zarządzenia nr 74/2012 Dyrektora SPN z dnia 31 grudnia 2012 roku w sprawie procedur kontroli finansowej i zasad (polityki) rachunkowości w Słowińskim Parku Narodowym zmienionego zarządzeniem nr 7/2013 z dnia 19 lutego 2013 roku, Nr 36/2014 z dnia 30 maja 2014 roku i Nr 44/2015 z dnia 17 listopada 2015 r, Nr 48/2015 z dnia 30 grudnia 2015 roku, Zarządzenie nr 39/2016 Dyrektora Słowińskiego Parku Narodowego z dnia 30 grudnia 2016 roku w sprawie zmiany Zarządzenia nr 74/2012 Dyrektora SPN z dnia 31 grudnia 2012 roku w sprawie procedur kontroli finansowej i zasad (polityki) rachunkowości w Słowińskim Parku Narodowym zmienionego zarządzeniem nr 7/2013 z dnia 19 lutego 2013 roku, Nr 36/2014 z dnia 30 maja 2014 roku i Nr 44/2015 z dnia 17 listopada 2015 r, Nr 48/2015 z dnia 30 grudnia 2015 roku, Zarządzenie nr 21/2018 Dyrektora Słowińskiego Parku Narodowego z dnia 30 maja 2018 roku, Zarządzenie nr 40/2018 Dyrektora Słowińskiego Parku Narodowego z dnia 20 grudnia 2018 roku, Zarządzenie nr 30/2019 Dyrektora Słowińskiego Parku Narodowego z dnia 19 lipca 2019 roku,

686.701,87 złotych; od 15 do 30 dni - w 15 sprawach (21,7%) na kwotę 157.048,09 zł; powyżej 31 dni - w 6 sprawach (8,7%) na kwotę 102.398,83 zł.

W stosunku do pozostałych 65,5% spraw (131) na łączną kwotę 1.377.130,33 zł Park podjął czynności zmierzające do odzyskania należności. Działania te podejmowano w 108 sprawach (82,4%) na kwotę 1.070.427,98 zł w przedziale do 14 dni po upływie terminu płatności; w 4 sprawach (3,1%) na kwotę 46.020,47 zł w przedziale 15-30 dni po upływie terminu płatności; w 19 sprawach (14,5%) na kwotę 260.681,88 zł po upływie 31 dni po terminu płatności.

Ustalono iż na 200 badanych zaległości w 40 sprawach nie naliczono odsetek. Główna księgowa wyjaśniła, że w 37 przypadkach przyczyną nie naliczenia odsetek był fakt, że kwota odsetek była niższa od kosztów przesyłki co zgodnie z przyjętą i obowiązującą w Parku Polityką rachunkowości stanowi podstawę do odstąpienia od naliczania odsetek³⁰.

W pozostałych 3 sprawach na kwotę 562,17 złotych, przyczyną nie naliczenia odsetek było niedoświadczenie pracownika³¹.

W żadnej ze spraw, w których nastąpiło opóźnienie płatności, a w których wystosowano upomnienie Park nie naliczył Stronom kosztów związanych z wysłaniem upomnienia. Z tego tytułu wydatkowano łącznie kwotę 1.974,10 zł. Ustalono, że w treści umów brak było zapisów regulujących tę materię. Park nie nakładał również kar umownych za nieprzestrzeganie postanowień umów dzierżawy i nie uzyskał z tego tytułu przychodów.

Z 200 badanych zaległości, w 197 przypadkach należność została uregulowana. W pozostałych przypadkach Park podjął działania zmierzające do uzyskania sądowego nakazu zapłaty przy czym czynności te nastąpiły po upływie roku od wystosowania ostatecznego przedsądowego wezwania do zapłaty. Dyrektor Parku wyjaśnił, że opóźnienie związane było z tym, iż Sąd Rejonowy w Słupsku Postanowieniem z dnia 07.07.2021r uchylił nakaz zapłaty z dnia 26.10.2020r i umorzył postępowanie w sprawie o sygn. akt VI GNc 1089/20 dot. umowy 46/2014r, z uwagi na nieskuteczność doręczenia pozwu wraz z nakazem zapłaty pozwanemu. W toku postępowania okazało się, że pozwany nie zamieszkuje pod adresem wskazanym w pozwie, a doręczenie w trybie art. 139 (1) kpc za pośrednictwem komornika również okazało się nieskuteczne. Doręczenie winno nastąpić w ustawowym terminie 2 miesięcy (art. 139 (1) par. 2 kpc), pod rygorem zawieszenia postępowania, a następnie umorzenia postępowania w trybie art. 182 par. 1 pkt. 1 kpc. Czynności związane ze zleceniem doręczenia przez Komornika trwały dłużej niż ustawowy termin 2 miesięcy, w którym powinno nastąpić doręczenie.

Ustalono również, iż w związku z prowadzeniem spraw o wydanie nakazu zapłaty oraz skierowaniu ich do postępowania egzekucyjnego, z uwagi na brak podjęcia działań po stronie Parku, Sąd uchylił nakaz zapłaty co skutkowało koniecznością ponowienia czynności związanych z uzyskaniem nakazu zapłaty oraz poniesieniem dodatkowych kosztów w wysokości 1.202,40 złotych.

³⁰ Zarządzenie nr 48/2015 Dyrektora SPN z dnia 30 grudnia 2015 roku w sprawie zmiany Zarządzenia nr 74/2012 Dyrektora SPN z dnia 31 grudnia 2012 roku w sprawie procedur kontroli finansowej i zasad (polityki) rachunkowości w Słowińskim Parku Narodowym, Zarządzenie nr 39/2016 Dyrektora SPN z dnia 30 grudnia 2016 roku w sprawie zmiany Zarządzenia nr 74/2012 roku Dyrektora SPN z dnia 31 grudnia 2012 roku w sprawie procedur kontroli finansowej i zasad (polityki) rachunkowości w Słowińskim Parku Narodowym zmienionego zarządzeniem nr 7/2013 z dnia 19 lutego 2013 roku, Nr 36/2014 z dnia 30 maja 2014 roku i Nr 44/2015 z dnia 17 listopada 2015 r, Nr 48/2015 z dnia 30 grudnia 2015 roku, Zarządzenie nr 39/2016 Dyrektora Słowińskiego Parku Narodowego z dnia 30 grudnia 2016 roku w sprawie zmiany Zarządzenia nr 74/2012 roku Dyrektora SPN z dnia 31 grudnia 2012 roku w sprawie procedur kontroli finansowej i zasad (polityki) rachunkowości w Słowińskim Parku Narodowym zmienionego zarządzeniem nr 7/2013 z dnia 19 lutego 2013 roku, Nr 36/2014 z dnia 30 maja 2014 roku i Nr 44/2015 z dnia 17 listopada 2015 r, Nr 48/2015 z dnia 30 grudnia 2015 roku, Zarządzenie nr 21/2018 Dyrektora Słowińskiego Parku Narodowego z dnia 30 maja 2018 roku, Zarządzenie nr 40/2018 Dyrektora Słowińskiego Parku Narodowego z dnia 20 grudnia 2018 roku, Zarządzenie nr 30/2019 Dyrektora Słowińskiego Parku Narodowego z dnia 19 lipca 2019 roku, Dział XIII ust. 31 Polityki rachunkowości SPN,

³¹ Pismo SPN z dnia 23 września 2021 nr DF 0910.4/2021/DB,

Zastrzeżenia kontrolujących związane są również z zapisami zawartymi w wewnętrznych procedurach związanymi z dochodzeniem należności wynikających z zawartych umów dzierżawy przez Park. Co prawda Park posiada odpowiednie regulacje w tym zakresie zawarte w „Polityce Rachunkowości” to jednak ogólność zapisów regulujących tę materię pozostawia dużą dowolność po stronie Parku. Brak wskazania przekroczenia przez dzierżawców terminów po przekroczeniu których Słowiński Park Narodowy zobowiązany byłby do obligatoryjnego podejmowania działań zmierzających do odzyskania należności może rodzić obiekcje po stronie dzierżawców, iż niektórzy z nich traktowani są w sposób priorytetowy lub mniej przychylny niż pozostali. Za uchybienie należy uznać również, to, iż pracownicy Parku odpowiedzialni za proces dochodzenia należności nie podejmowali działań windykacyjnych w stosunku do wszystkich dzierżawców którzy opóźniali się z płatnościami. Brak tych czynności w stosunku do tych podmiotów/osób pozwala na postawienie tezy, iż nie wszyscy dzierżawcy traktowani byli w ten sam sposób przez Park. Należy jednak zauważyć, iż cały proces windykacji pomimo uchybień i niejasności w procedurach pozwolił na odzyskanie należności. Dlatego też obszar ten oceniono pozytywnie choć z zastrzeżeniami.

Biorąc pod uwagę powyższe wnoszę o:

1. wprowadzenie procedur i mechanizmów, które wyeliminują w zawieranych umowach dzierżawy zapisy niezgodne z obowiązującymi aktami dotyczącymi ochrony
2. wykorzystanie mechanizmów pozwalających na identyfikację ewentualnych nieprawidłowości czy uchybień
3. wdrożenie procedury kontroli umów dzierżawy
4. umieszczenie w stosowanych wzorach umów na dzierżawę gruntów zapisów gwarantujących zwrot kosztów związanych z windykacją należności
5. umieszczenie w stosowanych wzorach umów na dzierżawę gruntów zapisów gwarantujących zabezpieczenie interesów Słowińskiego Parku Narodowego na wypadek nierzetelnego wypełniania obowiązków umownych
6. aktualizację „Polityki rachunkowości” w zakresie dotyczącym dochodzenia należności poprzez wskazanie terminów czynności związanych z dochodzeniem należności

Przedstawiając powyższe sprawozdanie z kontroli, proszę Pana Dyrektora o złożenie pisemnej informacji w sprawie sposobu wykorzystania wyników kontroli oraz o podjętych działaniach zmierzających do realizacji zaleceń pokontrolnych **w terminie 30 dni od daty otrzymania sprawozdania**.

Zgodnie z art. 52 ust. 5 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej, kierownik jednostki kontrolowanej w terminie 3 dni roboczych od dnia otrzymania sprawozdania ma prawo przedstawić do niego stanowisko, nie wstrzymuje to jednak realizacji ustaleń kontroli.

Stanowisko wnosi się za pośrednictwem Dyrektora Biura Kontroli i Audytu (BKA) w Ministerstwie Klimatu i Środowiska. W przypadku braku uwag do treści tego sprawozdania, informację w tej sprawie należy przekazać na adres: biuro.kontroli.i.audytu.wewnetrznego@klimat.gov.pl.

Z poważaniem

Małgorzata Golińska
Sekretarz Stanu
Ministerstwo Klimatu i Środowiska
/ – podpisany cyfrowo/